

Кристијан Карлсон Сед
Звао сам се Јуда

Уредник
Зоран Колунџија

Наслов оригинала:
My name was Judas by С.К Stead

The assistance of Creative New Zealand towards the translation of
this book is gratefully acknowledged by the publisher.

Copyright © С. К. Stead 2006
First published as MY NAME WAS JUDAS by Harvill Secker

Copyright © ИК Прометеј, Нови Сад, 2013.

Кристијан Карлсон Стед

Звао сам се Јуда

С енїлескої ѝревела
Ксенија Минчић Обрадовић

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

Захвалнос̄и

Најискреније се захваљујем задужбини Creative New Zealand на стипендији „Мајкл Кинг” која ми је додељена 2005. године за рад на овој књизи.

И Полу Морису, професору теологије на Универзитету Викторија у Велингтону који ми је, кад сам му рекао да размишљам о писању овог романа и да се двоумим да ли да то и учиним, рекао: „То су наше приче. Морамо их увек изнова причати.”

ГЛАВА 1

ДАНАС ПОПОДНЕ ме је мој добар пријатељ и шогор Тезеј позвао да дођем до њега. Желео је да ми нешто покаже. Кренуо сам одмах, успентрао се стрмом стазом кроз маслињак, а он ме је извео на своју терасу с које, поврх моје куће и кућа моје родбине, пуца поглед на море. Време је било необично, поглед јасан све до хоризонта. Већ ми је спомињао своја размишљања о том погледу, али сад је била прилика да ми то и покаже па да сам просудим.

Одрастао сам у унутрашњости, у Галилеји, а тамо смо били навикли на бистре дане и добру видљивост. Из Тиберијаде, где је мој отац имао кућу, могло се преко језера видети све до Голана, а на северу чак до Хермона и његових врхова покривених снегом, јасно оцртаних на позадини плавог неба. Овде на Средоземљу, нарочито кад је вруће, све у даљини постаје магличасто и често човек не може бити сигуран где престаје море, а где почиње небо. Све је само једна дуга градација плаветнила које ишчиљава у даљини, мутно и нејасно на хоризонту.

Али данас се ваздух избистрио и све има оштре обресе. Док сам стајао на тераси крај Тезеја, хоризонт је био баш онакав какав је он желео да видим – линија јасна као да ју је поставио умешан цртач, одлучан да је повуче без грешке.

Сад, убеђивао ме је Тезеј, и сам могу да видим оно о чему ми је причао пре неко вече. Зашто је, упита ме најпре, линија тако оштра? Зар при крају људског видног поља поглед не би требало да постаје све замућенији и нејаснији? Али то није тако. Ми *видимо* ту линију, *видимо* ту границу. Шта то значи? Свет ту сигурно не престаје – знамо да бродови плове далеко, а да не досегну ни крај ни ивицу. Плове, чини се, у бескрај. Тезеј је посматрао бродове како плове према тој граници и ишчезавају, али се притом није чинило да нестају из видног поља, него да *йону* у њега. Поновио је ту реч. *Тону*. То га је узбуђивало. Није то била грешка људског ока. Бродови јесу излазили из видног поља. Где су нестајали?

Наша чула нам, тврдио је (сад већ сав занесен), дају одговор и наредио ми да пратим линију хоризонта, прво до њене леве крајње тачке, па онда до десне. Није ли тачно да постоји малено закривљење, сасвим мален али ипак приметан лук, и да је линија виша у средини него на крајевима?

Добро сам се загледао, полако следио линију налево, а затим надесно. Увек сам се дичио одличним видом, али више нисам млад. Иако у то уопште нисам био сигуран, сложио сам се, потврдио сам да претпостављам да се могла видети сасвим блага закривљеност.

„А то је”, рече, „објашњење. Од нас се све удаљава у кривуљи. Кад гледамо равно пред себе и видимо ту јасну линију, то је зато што се површина закривила *надоле*, и изашла из видног поља. То можемо уочити једино кад гледамо море, море мирно као данас — јер једино тада видимо савршено равну површину. Савршено равну, осим што је закривљена!”

Ту смо опет кренули у расправу (мада ја баш нисам био убеђен, а он итекако јесте), као пре неколико дана када смо под звезданим небом седели и пили вино, и када је он образлагао како му је пријатељ, астроном, објаснио да је површина земље закривљена и да она („зато”) мора бити дивовска кугла — незамисливо велика, али кугла.

Сада сам, а и тада, изразио сумњу и заћутао.

„Није ли сунце кугла?“, истрајавао је. „И месец? Зашто не и земља?“

Јесу ли сунце и месец кугле? Вероватно је био у праву, морају бити; али ме је и та идеја изненадила. Нисам био сигуран шта сам о томе раније мислио, ни јесам ли о томе икад размишљао. Идеја да је сунце велики пламтећи диск, танак и плоснат, који у сутон клизи у отвор у западном океану чинила ми се сасвим могућом – али, кад боље размишлим, и невероватном.

Но, све је било невероватно – и сунце, и звезде, па и сама земља.

Тезеј и ја смо се давно договорили да ћемо свет видети онаквим какав јесте и да ћемо се трудити да разумемо само оно што је потврђено здравим разумом и опажањем. Пажљиво ћемо и помно посматрати све око себе — биљке, животиње, годишња доба, време а пре свега понашање наше браће и сестара — и на томе ћемо темељити нашу „филозофију“. Он је управо то и радио овим опажањем закривљености хоризонта. Био је уверен да је свет кугла, а његов учени пријатељ астроном показао му је како се то може и доказати. Ту нисам могао сасвим да га пратим; нисам био сигуран да ли је то истина и мислио сам да је грешка вероватно у мени, у мом недовољно оштром уму.

Није, међутим, ни било важно је ли то тачно или не, све се слагало с датим обећањем да ћемо као „тачно“ прихватити само оно што може бити потврђено нашим чулима и разумом. Нисмо унапред одбацивали мистично, тајанствено, натприродно, чак ни магично, но нисмо их ни прихватили само на основу туђих тврдњи. Можда постоји један Бог који чује наше молитве и цени наше жртве, како су мене учили у детињству, а можда постоје многи богови, како тврди традиција у којој је одгојен Тезеј. Можда је ваздух пун анђела, а ноћу ходају мртви. Но једнако је могуће и да ништа од тога не постоји. Закључили смо да бисмо их морали видети и чути, осетити њихову присутност и моћ да

бисмо поново веровали у њих. А показало се, током многих година нашег пријатељства, да што смо мање веровали у те силе, у тај „други свет” и његова створења, они су нам мање разлога за то давали. Поступно се живот, свест, ваздух који удишемо, небо, море, стене и пустињски песак – све – ишчи-стило од „еманација”.

Било је то као дизање измаглице, склањање копрене. Чудни звуци у ноћи били су чудни звуци у ноћи, а њихови су се узроци могли открити. Ватрена кочија Божјег гнева на небу могла се по вољи претворити у нешто мање злослутно — у златну камилу, белог пастува, дивовског шарана — и на крају само у облаке и сунце. Кад се моја мазга срушила мртва било је то од старости, а не због клетве. На небу се појавила комета или звезда репатица? Па добро, то и јесте комета или звезда репатица. Зашто би то морало нешто да „значи”? Жртвена крава се отелила док су је клали (то се догодило недавно, недалеко одавде, и у целом крају изазва-ло страх и панику). Зато што јој је било време да се отели, и није требало њу да изаберау за жртву. Изгорео је комшијин амбар и уништено му је сво жито? Не, није то била, како је он веровао (ударајући се у прса и плачући), казна зато што је грешио и запостављао молитве и приношење жртве. Вероватније је (мада му то нисмо казали) да је то било дело његовог пијаног и разулареног сина.

Нећемо се више претварати да можемо „читати” такве појаве, нити прихватати да то ико може. Оне су биле део свакодневице која не мари за нас.

Сада сам сматрао природним догађајем чак и гром што је пре пуно година погодио воловску запрегу кад сам кре-нуо из Тира и запалио оно мало имовине коју сам имао – ни тада, а ни касније, није ми дат разлог да то другачије тумачим. Ако Бог постоји и жели да разговара са мном, онда мора да проговори а ја ћу га слушати. Слушао сам и кад није говорио; но нећу се претварати да разазнајем Његов глас у тишини, нити у томе што су, игром случаја, запањена кола с драгим ми тричаријама.

Тајне постоје. Зашто је живот такав какав јесте – тако вредан, тако богат, тако несавршен, тако пун противречно-сти и бола? Зашто мора бити окончан смрћу, и зашто ми морамо знати да је тако, а да немамо разлога, сем непроверених речи пророка и светих књига, да верујемо како постоји ишта после? Шта је „тамо” међу звездама и иза њих?

Нисмо ми одбацивали тајне него објашњења која су, углавном, звучала као слабашне приче смишљене да умире или уплаше децу. Хтели смо да будемо рационални и практични људи који се не боје мрака. Разлога за страх од видљивог и опипљивог било је довољно и без додатне бојазни од онога што можда постоји, невидљиво и неоипљиво. Целог живота бојао сам се људи (не само римских господара, премда њих понајвише), дивљих животиња, изненадних олуја, суше и глади, болести и онога што би се могло догодити мојој деци. И смрти. Било је то сасвим довољно страхова за једног човека, па сам одлучио да немам додатне, другачије, осим ако за то не буде разлога.

Ослободио сам се богова, духова и демона. Ако се врате, покушаћу да се носим с њима; али чини ми се (можда ћу на самртној постељи схватити да грешим!) да су нестали заувек.

Све то сад звучи поједностављено. Кад се разболи дете, шта ради отац него клекне и моли се. Кад дете умре, као што је умрло мојих двоје, не тражи ли у себи грешку, разлог, не пита ли се где је „погрешо”, чиме је призвао ту невољу? Кад осетим прве знаке болести која ће ме једног дана убити, не молим ли се? Не молим за нешто, чак ни да будем спасен. Само се молим.

„Молим те...”

„Шта молиш?”, велики Бог би могао упитати, кад би постојао и слушао ме – и шта бих му могао одговорити кад знам да нећу живети вечно? Тек једно „Молим те”, и то је све. Није природно увек бити рационалан, али је мудро покушавати.

Мени је било теже него Тезеју да се одлучим за такав живот и да одбацим веровања и маштања с којима смо

расли. Морао је и он да се обрачуна са старим боговима и чудовиштима, старим молитвеним навикама и жртвовањима која су уз њих ишла. Знам да ни данас не успева да се одупре искушењу да своју будућност прочита у распореду звезда, а понекад, кад идемо заједно у риболов, видим како му се усне помичу и знам да се моли неком грчком богу воде, вероватно да риба угризе, а можда и да нас не стрефи изненадна олуја. Но, његов је пут према разложности и скептицизму био лакши од мога. Као образован Грк, наследио је традицију другачију од моје јеврејске. Осећао сам да ми је његова помоћ била потребна, и он ми ју је пружао свих ових година. Много му дугујем.

Пре четрдесет година дошао сам у ово приобално село јужно од Сидона, бежећи из Јудеје, из Јерусалима, од онога што ми се онде догодило и од свега у шта су се претворили моја отаџбина и свети град (како смо га звали). Хтео сам да одем од свог детињства, од своје расе, религије, од својих грешака; да побегнем из властите приче; да је још једном отпочнем; да је изнова напишем тако што ћу је изнова живети, да јој дам нешто попут срећног завршетка.

Као мој отац пре мене, трговао сам намирницама, углавном маслиновим уљем, урмама, балзамом и сољу, а кад је била добра жетва, и пшеницом и јечмом. Напредовао сам, оженио се (то ми је други брак; прва ми је жена умрла у Галилеји тек што сам био превалио двадесету). Имам два одрасла сина и три кћери, и много унучића. Навршио сам седамдесет година, што је, према Псалмима, крајња граница нашег потраживања од живота.

Никад нисам очекивао да ћу доживети овако дубоку старост и прошле године, на свој рођендан, осетио сам неко олакшање што више не морам да се борим, нити ичега чврсто да се држим. Проживео сам свој живот. Моја се прича, уредно ревидирана, исприповедала. Било је грешака, било је траћења (увек има траћења), али исход није лош. Ако још

шта уследи, сматраћу то додатном наградом (премда ми је живот и даље угодан и занимљив).

Али, још нисам мртав, нисам ни на самрти и не могу сасвим да се одвојим од света и од своје прошлости. Док до мене допиру вести о насиљу у Јерусалиму, о побунама, грађанском рату, а онедавно и о доласку четири легије у град – 24.000 пешака под заповедништвом Тита, сина новог цара, који ће сигурно страшно казнити ово јеврејско пркошење римској власти – хватам себе како се мислима враћам у прошлост коју сам, досад, желео да оставим за собом.

Моја драга жена Теа, Тезејева сестра, умрла је пре три године и то је, повремено, нагрисало и искушавало моју „филозофију” и уверење да сам се претворио у „рационалног човека”. Благо се ругајући мојој одлучности да одбацам приче о духовима и ускрснућима, често би ми рекла да ће, ако постоји живот после смрти, доћи и шапнути ми нешто на ухо, чисто да ме изненади. Увече, пре спавања често шетам обалом и у мраку разговарам с њом, кажем јој да је волим, говорим јој све оно што би требало једни другима да кажемо али то не учинимо док не буде прекасно. Ослушкујем не бих ли чуо њене одговоре, али, авај, Теа ћути и верујем да тако мора и остати.

Деца су ме понекад молила (додуше, никад као да се ради о нечем важном или значајном) да им причам о својој прошлости; да објасним како је Јуда из Кариота, што сам био првих тридесет година живота, постао Ида из Сидона, што сам био следећих четрдесет. Причао сам им само делиће, анегдоте, насумична сећања, али никад онај део који је, чини ми се, најважнији. Није то зато што се стидим онога што сматрам „истинском причом”. Има разлога да то остане тајна, иако знам да је они не би одали. Али, ваљда ми је било драже да за њих будем онакав каквим сам се створио, а не какав сам био пре него што сам научио важне животне лекције.

Можда је дошло време да попуним празнине.

Да ли је свет
кугла ил' тањир –
јесте важно.

Под прозором
чујем мог унука
Хектора,
„Мама, зашто
деда тако
смешно говори?”

Она каже,
у мом завичају
говоре
тако. Нема
кише потребне
мом воћњаку.

Из мрачне
прошлости смоква

израња коју
је Исус проклео;
њој сам, кажу,
плод био.

ГЛАВА 2

ИСУСА САМ први пут срео кад смо имали, мислим, шест или седам година. Његов отац био је тесар, а мој успешан трговац па нисмо припадали истим сталежима. Поред тога што је био богат, мој отац је био и из свештеничке породице, из породице садукеја пореклом из јудејског града Кариота и кад су током мојих апостолских година једанаесторица браће хтела да истакну да сам другачији од њих (све сами добри Галилејци) звали су ме Јуда из Кариота. Чињеницу да ја тамо никад нисам живео сасвим су занемаривали. Био сам другачији – из другог краја – и из добростојеће породице, што ми, такође, није ишло у прилог. С друге стране, иако Исусу нисам био најблискији, нити се са мном осећао најсигурнијим, ипак сам га ја најдуже познавао.

Деда и отац мога оца били су рабини, а стриц ми је био виши свештеник у Храму у Јерусалиму. Моји родитељи су били поносни на те родбинске везе; али ја сам имао осећај, онај типично дечји утисак што заувек остаје непотврђен и неразјашњен, да је отац на неки начин увредио своју породицу, можда зато што се оженио мојом мајком која није била из свештеничке породице, па се силно трудио да ја, његов јединац, придобијем њихову наклоност. Изабрао је ученог човека по имену Андреас да ми буде учитељ, одно-

сно тотор, и ја сам четири пута недељно одлазио код њега, заједно са Тадејем, дечаком чији су родитељи, такође, могли да приуште да свом сину плаћају лекције, и са Исусом, чији родитељи то нису могли. Наш учитељ је на Исуса наишао случајно и понудио се да га подучава јер је овај био необично бистар и надарен – *илуи*, говорио је Андреас, чудо од детета. Исус је, осим тога, био љупко и лепо дете. Заправо, помишљао сам (не сумњајући никад у Исусову памет, чије сам доказе свакодневно виђао) да је своје место међу нама обезбедио колико својом даровитишћу толико и својом љупкошћу и лепотом. У поређењу с њим ја сам био сасвим обичан, једноставан, чак помало и смотан.

Кад се присећам нашег школовања видим Андреаса како је благо обгрлио Исуса и говори нам високим, узбуђеним гласом, као да истовремено и штити и подучава свога миљеника. Понекад би нас, задовољан што смо научили неко тешко градиво, пољубио у образ. Исуса је љубио чешће него мене и Тадеја. Он је учио више, а и брже, па су пољупци били заслужени. Али знали смо да Андреас Исуса воли другачије него нас.

Андреас нас је прво учио да читамо на свом језику, а онда и да пишемо. Затим смо учили хебрејски, проучавали свете књиге и савладавали историју нашег народа и све остало из историје што је он сматрао важним. Много времена смо провели преписујући и напамет учећи важне текстове. Андреас је био Сиријац, његов матерњи језик био је грчки, али је био веома образован и добар познавалац језика и сматрао је да арамејски говори боље од нас јер га је научио у Јерусалиму. Говорио нам је да је наш галилејски нагласак „пастирски”, корио нас због „сељачких сугласника” и терао нас да их исправљамо кад смо читали наглас. Исус је и тад зарађивао пољупце. Још као дете имао је диван глас, савлађивао је брзо и најтеже текстове и могао наглас да их чита са свитака папируса запањујуће сигурно, ретко правећи грешке. Лепо је и певао, но, то нам је свима добро ишло па смо с учитељем певали народне мелодије у четири гласа. Од

Андреаса смо помало научили грчки, а понешто и од његове грчке традиције. Заборавио сам већину онога што сам учио, али сећам се лекције о филозофији Диогена чији су следбеници, звани „филозофи-пси”, одбацивали власништво и везивање за ствари; ишли су светом сиромашни, у ритамима, и прихватили храну и склониште где год би их нашли. Била је ту и прича о томе како је Диоген, док је босоног ишао прашњавим путем, са завежљајем на штапу пребаченом преко рамена, пред Коринтом сусрео Александра Великог који је кренуо да освоји свет, што је (каже прича) филозоф сматрао „непотребним” будући да је он својим светом – сам – већ овладао. Велики краљ, у бљештавом оклопу с кацигом, окружен копљаницима с гримизним и црним барјацима, погледао је филозофа у ритамима са свог величанственог коња. Био је импресиониран његовим интелигентним лицем и снажном личношћу. Може ли, упитао је краљ, он шта да учини за човека пред којим иде глас о његовој мудрости?

„Можеш да се помериш мало”, одговорио му је Диоген. „Заклањаш ми сунце.”

Сећам се те приче не толико због ње саме колико због реакције младог Исуса кад ју је чуо. Праснуо је у громогласан смех, широм отворених уста као неки сељак и лупао шаком по столу. Из очију му је сијала необична, сулуда борбеност.

Мени је било непријатно због тога што му је мањкало самоконтроле па сам му љутито шапнуо да нема потребе да се размеће пред учитељем. Али, Андреас га је пољубио. „Исус препознаје мудрост и ужива у њој”, рекао је, „угледај се на њега, Јуда.”

Много година касније, кад смо заједно обијали друмове проповедајући сиромаштво и одрицање којих смо се и сами придржавали, Исус ме је подсетио на ту лекцију.

„Ми смо филозофи-пси модерног доба”, рекао је.

Било нам је вруће и били смо уморни па нисам био расположен за ласкање. „А ти си”, рекао сам с трунком заједљивости, „претпостављам, наш Диоген.”

„Ако ти тако кажеш”, одговорио је. Било је нечег непопустљивог и самозадовољног у његовом одговору, био је то тон који ће касније разбеснети и римске власти и јеврејске свештенике; но у то прво време његово самодоказивање увек је прожимао хумор, благо самоподругивање.

Препирали смо се, што смо често чинили, око тога без чега се може а без чега је пожељно бити. Рекао нам је – дванаесторици својих ученика – да обучемо по једне хаљине и да понесемо само један завежљај с врло мало ствари укључујући један шири огртач да нас греје ноћу и за хладног времена. Такође је заповедио (једном од оних својих с неба па у ребра наредби, наизглед непромишљеном и без упозорења, а коју је касније сасвим пренебрегао) да путујемо без штапа за ходање. Зашто би нам, питао се, требала заштита од разбојника ако не носимо ништа вредно. Уосталом, учио нас је да дамо све што од нас затраже, ако то имамо. Шта бисмо то могли штитити.

Носио сам само једне хаљине и, у складу са захтевом, једну једину торбу, али нисам хтео да се одрекнем штапа. Био ми је попут пријатеља. Олакшавао ми је ходање по камени-том и неравном тлу, а на отвореном сам се с њим осећао сигурније.

„Не терај ме да бирам између два пријатеља”, рекао сам му, а он се насмејао онако како се смејао кад смо били сами, показујући да је спреман да буде стрпљив са мном.

Том приликом били смо сами (често би нас поделио да радимо у паровима) на тешко проходном путу – спуштали смо се према Капернауму, где је увече требало да се састанемо с осталима. По врућини, зловољни и на рубу свађе (тог дана нисмо нашли никога ко би нас слушао, нисмо стекли нове следбенике, а још су нас и неки дечасти гађали камењем), стигли смо на врх брежуљка и ту се суочили с чопором дивљих паса.

„Ево их”, рекао је Исус. „Наша браћа, филозофи-пси.”

Покушао је да се нашали и заиста није изгледао нимало уплашено – али ја сам знао да неће доћи ни до каквог чуде-

сног преображења. То су били дивљи пси, никако филозофи, и били су гладни.

Уплашили смо их, али нису побегли. Увијали су се, режали, кезили зубе. Могао сам да видим ум чопора како се пита: „Можемо ли ми ово? Само их је двојица. Јесу ли јаки или слаби?”

Био сам одлучан, кренуо равно на њих витлајући штапом на све стране. Устукнули су, зацвилели, распршили се и зачас нестали преко брега, остављајући за собом једног који је био повређен и којег сам докрајчио ударцем у главу.

Наставили смо да ходамо и ја сам чекао да Исус каже нешто, похвали ме за то што сам учинио, али он је ћутао. Напослетку више нисам издржао. „Рекао си да би требало путовати без штапа?”, казао сам.

„Јесам”, потврдио је.

„И даље то мислиш?”

„Мислим.”

„Али да нисам имао штап могли смо бити убијени, раскомадани и прождрани.”

Насмешио се – заправо, више се исцерио него насмешио. „Али имао си га”, рекао је.

Кад смо били дечаци добро смо се слагали и постали смо пријатељи. Он је био веома бистар, но ни ја нисам био глуп; уживали смо у учењу, у играма речима, такмичили се ко ће боље запамтити важне делове светих књига. Ти су нам се текстови као плодна земља таложили у уму. И сад су у мени – не као извор вере, него као нешто што ме употпуњује. А видео сам и како је Исус, у данима своје проповедничке славе, умео дивно да их употреби. Језик светих књига је за мене био (а и сад је) извор лепоте и утехе; за њега је постао извор моћи.

А баш је то било оно што је од нас направило пријатеље. Иако је касније прихватао дивљење, чак и следбеништво неких, благо речено, људи просечне памети, као дете био је проницљив, такмичарског духа, нестрпљив и увек жељан

новог. Да сам ја био туп и досадан, што смо обојица мислили о Тадеју, Исус ме не би ни примећивао. Никад ничим није показао да воли да се дружи са мном зато што сам имао лепе играчке и живео у раскошној вили. Пре се чинило да ми је то што сам био богат замерао, а да ми је праштао само зато што сам био друг с којим је могао да се надмеће и који је понекад могао да му парира.

Играли смо мозгалице које смо сами смишљали. Покушавали смо, на пример, да безгласно размењујемо мисли. Један од нас би морао да усредсреди мисли на неку боју, или на број између један и двадесет, или на неку животињу и да проба да ту мисао пошаље оном другом, који би склопио очи, концентрисао се и покушао да је прими. Бележили смо колико су пута те размене мисли успеле и израчунавали колика је вероватноћа (која је, кад се ради о бројевима, наравно, један према двадесет) да успех није насумичан. Успех је увек знатно надмашивао математичку вероватноћу па смо били уверени да бар донекле стичемо моћ телепатске размене.

А будући да смо чак и у детињству били интелектуално повезани, заједно смо радили и све оне друге, обичније ствари којима деца испуњавају дане. Тумарали смо наоколо, рвали се и играли жмурке у пољима јечма, истраживали пећине, пењали се по стенама, често падали и озлеђивали се, и били грђени и кажњавани кад бисмо отишли предалеко од села. За топлих дана купали смо се у потоку који је текао кроз долину. Постали смо, што и приличи децама, стручњаци за бацање облутака. Био сам му раван, ако не и бољи од њега у гађању праћком; али у бацању се нисам могао мерити с њим. Били смо сличног раста и снаге али би Исус у последњем тренутку некако окренуо и тргнуо зглоб што је изгледа помагало да облутак баца даље. А око му је било невероватно оштро. Видео сам га како са сто корака обара булбула са гране.

Понекад сам ишао код њега у посету. Живео је у уској улици, у кућерку равног крова, с родитељима и четворо или